

72

Postadres : Postbus 610, 9700 AP Groningen
 Bezoekadres : Martinikerkhof 13 Groningen
www.dialoogtafelgroningen.nl
 5.1.2e@dialoogtafelgroningen.nl
 5.1.2e@dialoogtafelgroningen.nl
 050-7527102

Aan : leden van het College
 van Burgemeester en wethouders

Groningen, 20 februari 2015

Betreft: herstructureringsmaatregelen

Geachte leden van het College van Burgemeester en wethouders,

De Dialoogtafel Groningen zet zich in voor de regio die wordt getroffen door aardbevingen. Het doel van de Dialoogtafel is om breed gedragen maatregelen tot stand te laten komen, die de negatieve effecten van gaswinning kunnen compenseren.

Eén van de onderdelen waar de Dialoogtafel het verschil wil maken is die van het versterken van de leefbaarheid in de betreffende gemeenten. Daartoe is, in samenspraak met de regio, een samenhangend programma ontwikkeld en deels nog in ontwikkeling. Onderdeel van dat programma is het beschikbaar stellen van gelden aan gemeenten ten behoeve van grotere herstructureringsmaatregelen binnen de gemeenten die een duidelijk positief effect hebben op de leefbaarheid.

De Dialoogtafel heeft op 12 januari 2015 besloten het gedeelte van de herstructureringsgelden nu uit te voeren en over de jaren 2014 en 2015 in totaal 6 miljoen euro beschikbaar te stellen voor de gemeenten Delfzijl, Appingedam, Loppersum, Eemsum, De Marne, Slochteren, Winsum, Bedum en Ten Boer.

In bijgaande notitie treft u de procedure aan om aanspraak te kunnen maken op uw deel van dit budget.

Het programma leefbaarheid van de Dialoogtafel geeft de kans een belangrijke stap voorwaarts te zetten. Het geeft de mogelijkheid en de verantwoordelijkheid de leefbaarheid blijvend te versterken. Het is onze uitdaging en onze ambitie om daarbij niet één stap maar een sprong vooruit te zetten. Zodat over enkele jaren de achterstand is omgezet in een voorsprong op andere regio's en de concurrentiepositie zichtbaar is versterkt.

Ik wens u zeer veel succes bij het ontwikkelen van uw plannen en ik ben ervan overtuigd dat, hoewel dit slechts één van de stappen is die we in de regio moeten zetten, het stappen kunnen zijn die daadwerkelijk dat verschil kunnen maken.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e

Voorzitter Dialoogtafel/voorzitter Stuurgroep Leefbaarheid

Onderwerp:

RE: adressen gemeenten aarbevingsgebieden

Gemeente Appingedam
College van Burgemeester en wethouders
Postbus 15
9900 AA Appingedam

Gemeente Delfzijl
College van Burgemeester en wethouders
Postbus 20000
9930 PA Delfzijl

Gemeente Loppersum
College van Burgemeester en wethouders
Postbus 25
9919 ZG Loppersum

Gemeente Eemsmond
College van Burgemeester en wethouders
Postbus 11
9980 AA, Uithuizen

Gemeente De Marne
College van Burgemeester en wethouders
Postbus 11
9965 ZG Leens

Gemeente Ten Boer
College van Burgemeester en wethouders
Hendrik Westerstraat 24
9791 CT Ten Boer

Gemeente Slochteren
College van Burgemeester en wethouders
Postbus 13
9620 AA Slochteren

Gemeente Winsum
College van Burgemeester en wethouders
Hoofdstraat W. 70
9951 AC Winsum

Gemeente Bedum
College van Burgemeester en wethouders
Postbus 38
9780 AA Bedum

Herstructureringsgelden Leefbaarheid Dialoogtafel

Groningen, 19 februari 2015

De Dialoogtafel Groningen heeft op 12 januari 2015 besloten om herstructureringsgelden over 2014 en 2015 (in totaal 6 miljoen euro) in 2015 beschikbaar te stellen ten behoeve van herstructureringsopgaven op het gebied van de leefbaarheid binnen de gemeenten in het aardbevingsgebied. (zie ook het besluitvormingsdocument Dialoogtafel in de Bijlage). Hieronder beschrijven wij de stappen die gemeenten kunnen nemen om in aanmerking te komen voor (mede)financiering door de Dialoogtafel Groningen.

1. Doelstellingen en criteria

Om aanspraak te maken op de Herstructureringsgelden Leefbaarheid Dialoogtafel kunnen gemeenten projecten indienen. De Dialoogtafel heeft een set van meer objectieve doelstellingen en criteria geformuleerd aan de hand waarvan bepaald kan worden of projecten voor (mede)financiering vanuit de aardbevingsgelden in aanmerking komen.

De volgende doelstellingen en criteria zijn geformuleerd:

Doelstellingen

Herstructureringsmaatregelen die in het kader van de aardbevingsgelden worden genomen, dienen in ieder geval één of meerdere van de volgende doelstellingen te dienen:

- Versterken en verrijken van vitale gemeenschappen.
- Herstructurering van voorzieningenstructuur: detailhandel, zorg, onderwijs die leidt tot kwalitatief goede voorzieningen die toekomstbestendig, duurzaam en aardbevingsbestendig zijn. Hier ligt een duidelijke relatie met de inrichting van de openbare ruimte.
- Versterking van de kwaliteit van woning en woonomgeving (dit gebeurt ook in spoor 2, waardevermeerdering van het bestuursakkoord: schadeherstel, preventieve versterking, waardevermeerdering. Aandacht besteden aan de samenhang).
- Oplossingen voor leegstand van maatschappelijk vastgoed, woningen en bedrijfstvastgoed (tegengaan verpaupering en behoud waarde onroerend goed), speciale aandacht voor erfgoed.
- Versterken en aanpassen bereikbaarheid van voorzieningen voor de inwoners, zowel fysiek, met collectief vervoer als digitaal (hier ligt een link met de economische agenda, spoor 4).

Het ligt voor de hand dat er vele projecten of maatregelen te bedenken zijn die aan deze doelstellingen voldoen. Daarom is er een set van criteria die kunnen helpen bij het selecteren van de juiste projecten. Deze criteria kunnen partijen helpen bij het indienen van projecten voor financiering, maar helpt tevens de Dialoogtafel bij het selecteren hiervan.

Criteria bij het selecteren van projecten

- Hoe groter een probleem is, of hoe urgenter een opgave zich openbaart, des te meer reden is er voor selectie van een project dat zich daarop richt;
- Het project moet aannemelijk maken dat het bijdraagt aan het oplossen van het leefbaarheidsprobleem als gevolg van aardbevingen en/of bevolkingsdaling en dat het bijdraagt aan (minimaal) één van de vijf doelstellingen;
- Wanneer het project bijdraagt aan meer dan een doelstelling, maakt het meer kans;
- Er moet "schwung" komen in het gebied. Hoe duidelijker zichtbaar de meerwaarde van een project voor de omgeving is, hoe meer kans het maakt.

Aandachtpunten

De werkgroep is van mening dat bij het samenstellen van een samenhangend pakket aan projecten de volgende aspecten niet uit het oog verloren moeten worden.

- Lange adem en toch snel resultaat: Herstructurering is een zaak van lange adem: resultaat na 3-5 jaar voorbereiding komt vaak voor. Projecten die snel kunnen worden gemaakt, verdienen een plaats voorin de rij.
- Langdurige leegstand van allerlei vastgoed manifesteert zich bijna overal. Dit willen we onder de aandacht brengen, leegstand heeft echt effect op leefbaarheid.
- We willen aandacht voor het koppelen van de herstructureringsopgave van de woningvoorraad met de maatregelen die in het kader van andere programma's van de Dialoogtafel worden genomen, zoals schadeherstel, waardevermeerdering, preventief versterken (drieslag) van woningen. Verbinden waar meerwaarde ligt, naast elkaar uitvoeren waar het goed kan. De informatie over kwaliteit van de woningvoorraad, leegstand van woningen zijn (in ieder geval in de Eemdelta / DEAL) beschikbaar op lokaal niveau.
- Speciale aandacht voor problematiek in de goedkope particuliere koopvoorraad is aan te bevelen. Dat vraagt om een forse en langjarige herstructurering op tal van plekken en is met een of enkele projecten niet voldoende geholpen.
- Hoe is de verbinding tussen projecten en de achterban waar die projecten voor bedoeld zijn? Het is van belang dat projecten daadwerkelijk gedragen worden door de gemeenschap/omgeving.
- Opgaven kunnen waar mogelijk verbonden worden met ambities op het gebied van energie en digitale bereikbaarheid.
- Integrale benadering. Als het gaat om herstructureringsopgaven is het van belang bij projecten een integrale benadering te kiezen waarbij oog is voor zoveel mogelijk met elkaar samenhangende herstructureringsonderdelen waarbij de ruimtelijke kwaliteit van het gebied met nadruk wordt meegenomen.

2. Voorwaarden en weigeringsgronden

Voorwaarden voor indiening van een project in het kader van de *Herstructureringsgelden Leefbaarheid Dialoogtafel*

- Een projectaanvraag bevat een inhoudelijke beschrijving van het project en de te leveren prestatie(s).
- Het projectplan verschaft financieel inzicht in de totale kosten van het project en de financiering van het project, inclusief eventuele bijdragen van co-financiers. Het project is na de verlening van de subsidie sluitend of zal dit op korte termijn zijn. In elk geval sluitend voor aanvang van het project.
- Een projectaanvraag inzake een 'aard- en nagelvaste' voorziening bevat een schetsontwerp cq. bouwtekeningen, begrotingsopzet en dekkingsplan.
- Na subsidieverlening moet binnen een jaar met het project gestart worden.

Weigeringsgronden

Projecten zullen worden geweigerd voor de *Herstructureringsgelden Leefbaarheid Dialoogtafel* indien:

- de aanvraag niet voldoet aan de genoemde criteria;
- de aanvraag betrekking heeft op een vergoeding van exploitatie;
- de aanvraag betrekking heeft op regulier onderhoud van accommodaties;
- het plafond van de beschikbare ruimte per gemeente is bereikt.

Tendersysteem en procedure

De Herstructureringsgelden Leefbaarheid Dialoogtafel worden beschikbaar gesteld op basis van het tendersysteem. Dit tendersysteem bestaat in 2015 uit 2 rondes. Projectaanvragen moeten vóór 1 april en vóór 1 september 2015 ingediend worden bij de Toetsingscommissie van de Herstructureringsgelden Leefbaarheid Dialoogtafel. De aanvragen worden vervolgens gelijktijdig beoordeeld, waarbij op grond van de criteria bepaald zal worden of een project voor beschikbaarstelling in aanmerking komt.

Voor het indienen van aanvragen moet een aanvraag volledig zijn en ondertekend zijn door de (samenwerkende) rechtsperso(n)en(en) binnen het project.

Over de plannen die een positief advies van de toetsingscommissie Herstructureringsgelden Leefbaarheid Dialoogtafel krijgen wordt vervolgens door de stuurgroep besloten. De Dialoogtafel kan de beschikking daarna formeel vaststellen. Na bekrachtiging door de Dialoogtafel wordt de financiering beschikbaar gesteld.

Na beoordeling van de aanvraag zal het besluit zo spoedig mogelijk aan de indiener(s) van het project schriftelijk kenbaar worden gemaakt.

Beschikbaarstelling

Indien de gevraagde financiering beschikbaar wordt gesteld door de Dialoogtafel zal 80% van de gevraagde middelen vooruit betaald worden. De resterende 20% wordt uitbetaald na afronding van het project en rapportering door de betreffende gemeente, onder andere middels een definitieve afrekening.

Er is per gemeente een specifiek budget beschikbaar. De hoogte van het bedrag is deels afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente. De beschikbare bedragen zijn:

Gemeente	Beschikbaar
Winsum	666.000 euro
Ten Boer	541.000 euro
Slochteren	701.000 euro
Loppersum	595.000 euro
Eemsmond	707.000 euro
Delfzijl	901.000 euro
De Marne	595.000 euro
Bedum	600.000 euro
Appingedam	631.000 euro

Indienen projectplannen

Projectplannen kunnen ingediend worden bij de secretaris van de Toetsingscommissie Herstructureringsgelden Leefbaarheid Dialoogtafel. Email: 5.1.2e@dialogotafelgroningen.nl

Dialogotafel, spoor leefbaarheid

Versterking van de leefbaarheid in aardbevingsgebied

Versie 28 november 2014

Inleiding

De leefbaarheid van een groot gebied in Groningen staat onder druk. Aardbevingen hebben dit nog eens versterkt. Maar het programma leefbaarheid van de Dialogotafel geeft ook de kans hierin een belangrijke stap voorwaarts te zetten. Het geeft de mogelijkheid en de verantwoordelijkheid de leefbaarheid blijvend te versterken. Het is onze uitdaging en onze ambitie om daarbij niet één stap maar een sprong vooruit te zetten. Zodat over enkele jaren de achterstand is omgezet in een voorsprong op andere regio's en de concurrentiepositie zichtbaar is versterkt.

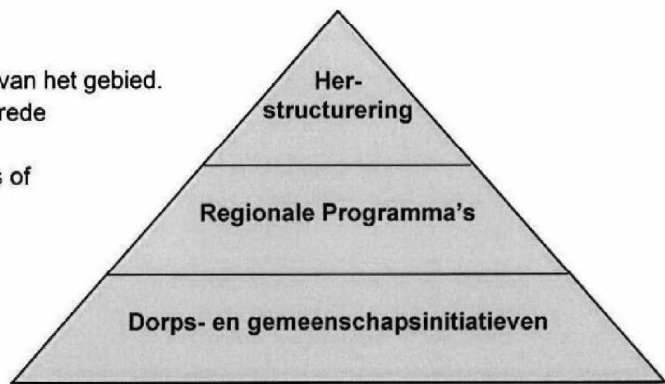
De commissie Meijer stelt dat "zichtbare en tastbare investeringen in het woon- en leefklimaat de waarde van het vastgoed verhogen en de kwaliteit en aantrekkelijkheid van het gebied versterken. Door in de leefomgeving te investeren, worden bewoners en ondernemers zelf ook aangemoedigd te investeren." In het rapport van de commissie Meijer 'Vertrouwen in een duurzame toekomst' worden vier maatregelen geadviseerd:

- Herstructurering van woningmarkt en winkelcentra
- Behoud en herbestemming van cultureel erfgoed
- Impuls voor lokale energieopwekking
- Snel internet in landelijk gebied

In het Bestuursakkoord van de overheden en NAM zijn deze maatregelen overgenomen en krijgt de Dialogotafel een centrale rol in de uitwerking. De Dialogotafel heeft als start van dit thema gekozen voor een Studiemiddag om de kennis en verwachtingen van de verschillende Tafeldeelnemers te delen. Deze is op 16 juni in ten Boer gehouden met als primair doel het delen van informatie. Wat zijn de belangrijkste actuele thema's? Wat gebeurt er momenteel? Wat is de stand van zaken? Het secundaire doel is te komen tot een gedragen aanpak voor vervolg. Hoe gaat de Dialogotafel het Leefbaarheidsspoor verder vorm geven? Deze bijeenkomst heeft geleid tot een eerste opzet voor een structurering¹ van het thema Leefbaarheid:

¹ Deze structuur wordt ook wel de Piramide genoemd.

1. Het niveau van de herstructurering van het gebied.
2. Het niveau van sectorale, gebiedsbrede programma's²
3. Het niveau van initiatieven op dorps of gemeenschapsniveau

Ad. niveau 1: Herstructurering.

Voor de DEAL-gemeenten en De Marne bieden de bestaande Woon- en Leefbaarheidsplannen voldoende aanknopingspunten. Voor de overige vier gemeenten zal, rekening houdend met de daar geldende demografische ontwikkelingen, ligging en bereikbaarheid, gekeken moet worden of en welke eventuele herstructureringsopgaven daar zijn. Ook binnen de bestaande Woon- en Leefbaarheidsplannen wordt gekeken hoe de Leefbaarheidsprojecten zich verhouden tot deze aanpak langs de drie niveaus.

Ad. niveau 2: regionale programma's

Hiervoor zijn in het rapport van de Commissie Meijer al 4 programma's genoemd. Het behoud en herbestemmen van cultureel erfgoed zou binnen dit niveau een plek moeten krijgen. Maar ook een programma als lokale energie opwekking of asbestsanering en het programma snel internet horen op dit niveau. Vraag is of dit de thema's zijn of dat er nog andere programma's aan toegevoegd kunnen/zouden moeten worden. Deze vraag is aan de werkgroep gesteld.

Ad. niveau 3: bewonersinitiatieven

Op dit niveau is breed draagvlak voor het doorborden op de werkwijze van de dorpsloketten 'Levende dorpen'. De werkwijze rond 'Leader' wordt door alle betrokkenen als succesvol ervaren en als zeer bruikbaar voor het uitwerken van dit niveau. Wat hier inhoudelijk gerealiseerd wordt, wordt daarmee meer los gelaten. Daar gaan de inwoners zelf over. Toetsing vindt plaats op basis van een aantal criteria waarbij het initiatief en het gevraagde bedrag een rol spelen, maar bijvoorbeeld niet de schaal waarop het initiatief speelt (dorp, stadscentrum, gemeenschap, wijk, groter gebied).

Werkgroepen

Per niveau is een werkgroep samengesteld met daarin vertegenwoordigers van leden van de Dialoogtafel. In de periode september t/m november hebben deze werkgroepen de verschillende niveaus verder ingevuld. Dit voorstel is een weerslag van het werk van die drie werkgroepen.

Wat is leefbaarheid?

Leefbaarheid is een breed begrip waarbij verschillende mensen een andere invulling voor ogen kunnen hebben. Voor de een is leefbaarheid een gezellig winkelcentrum in de buurt met winkels en uitgaansgelegenheden. Voor een ander heeft leefbaarheid te maken met omgang met burens en dorpsgenoten. Het is daarom nauwelijks mogelijk of zinvol om er een sluitende definitie van te geven. Wel is het mogelijk aan te geven welke elementen vanuit de werkgroepen die zich in het kader van de Dialoogtafel met de leefbaarheid hebben bezig gehouden als belangrijk naar voren zijn gekomen:

² Werkgroep 2

De volgende kernelementen van Leefbaarheid dienen op alle 3 niveaus door te werken:

- Grote betrokkenheid van inwoners en ondernemers uit het gebied
- Stimuleren, uitlokken en bevorderen/belonen van eigen initiatieven en investeringen van burgers/ondernemers
- Verhoging waarde vastgoed, inclusief op peil brengen en houden van kwaliteit van woningen (tegen gaan leegstand en verpaupering)
- Kwalitatief goede voorzieningen, die bereikbaar zijn voor de inwoners
- Verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, zowel fysiek (inrichting), als sociaal (zorg voor elkaar, ontmoeting) en veiligheid (verlichting, aanrijtijden hulpdiensten)
- Bevorderen van bereikbaarheid/ontsluiting in ruime zin van het gebied
- Behoud en stimulering van culturele rijkdom
- Duurzame energie
- Impuls regionale arbeidsmarkt

1 Financiële verdeling

Vanuit het bestuursakkoord heeft De Dialoogtafel 35 miljoen euro beschikbaar voor nieuwe leefbaarheidsprojecten. Dit staat naast de 25 miljoen euro die in het kader van de Woon- en leefbaarheidsplannen sowieso al wordt geïnvesteerd in de Leefbaarheid in de Eemsdelta en De Marne en de 25 miljoen euro die de NAM zal investeren in leefbaarheidsprojecten.

De Dialoogtafel heeft 8 oktober in vergadering besloten het leefbaarheidsloket voor bewonersinitiatieven tot 10.000 euro jaarlijks 1 miljoen euro (is in totaal 5 miljoen) ter beschikking te stellen. Dit loket gaat per 1 december van start. Hiermee heeft de Dialoogtafel een snelle stap gemaakt om op zo kort mogelijke termijn de beschikbare budgetten ook inderdaad inzetbaar te maken voor concrete projecten van burgers.

De overige 30 miljoen euro is beschikbaar voor de regionale programma's en de herstructureringsmaatregelen. Ook hier bestaat de behoefte om snelheid te maken en op korte termijn met concrete projecten te starten. Aan de andere kant is er binnen deze twee gebieden tijd nodig om te komen tot afstemming en overleg om op die manier te komen tot breed gedragen programma's en projecten die in de regio "het verschil" kunnen maken. De gewenste snelheid komt hier niet altijd overeen met de gewenste zorgvuldigheid. Daarnaast zijn er echter ook hier plannen en projecten die op korte termijn uitgevoerd zouden kunnen worden, waarbij het zonde zou zijn als te lang op de start gewacht moet worden. Er is kortom binnen de beide niveaus faseverschil tussen de projecten/programma's.

Om dat faseverschil te kunnen faciliteren wordt het beschikbare budget verdeeld in jaarschijven en wordt voorgesteld de budgetten voor de eerste twee jaren op korte termijn ter beschikking te stellen. Het gaat hier om een bedrag van $2/5 \times 30$ miljoen = 12 miljoen euro. Dit zorgt ervoor dat snelheid gemaakt kan worden met plannen/programma's die er liggen, maar daarnaast nog ruimte blijft om in een tweede fase bij te sturen of nieuwe plannen te omarmen.

Vervolgens zal het bedrag volgens de verdeelsleutel 50%-50% verdeeld worden onder herstructureringsprojecten en regionale programma's. Dit betekent dat 6 miljoen euro beschikbaar is voor herstructurering in de jaren 2014-2015 en 6 miljoen euro voor programma's in dezelfde periode.

Besluitpunten Dialoogtafel

- *Besluiten tot het ter beschikking stellen van 12 miljoen euro voor de jaren 2014 en 2015 ten behoeve van projecten en programma's, naast de 1 miljoen per jaar (in totaal 5 miljoen euro) die eerder al door de Dialoogtafel is toegezegd voor het loket burgerinitiatieven*
- *Besluiten tot de verdelingssystematiek waarbij 50% beschikbaar is voor programma's en 50% voor herstructureringsopgaven*

2 Herstructurering (niveau 1)

Bij herstructurering gaat het in de kern om maatregelen, ingrepen en projecten die hun impact hebben op een breed terrein. Het zijn ingrepen, vaak in de voorzieningenstructuur, die ervoor zorgen dat een grote groep mensen profijt heeft van genomen maatregelen. De maatregelen zijn zo omvangrijk dat er niet één individu of één organisatie is aan te wijzen die eigenaar is van het project. De maatregelen kosten in de regel veel geld en uitvoering vergt een lange adem. Dit zorgt er ook voor dat dit soort ingrepen meestal niet geboren worden vanuit de samenleving zelf, maar dat hiervoor overheden, vaak in samenwerking met maatschappelijke organisaties, het initiatief nemen. Aanleiding is wel een algemeen gevoelde urgentie, veroorzaakt door de effecten van de aardbevingen in het gebied. Om deze herstructureringsmaatregelen uit te voeren is in het algemeen ook besluitvorming van overheden noodzakelijk, omdat ze te maken hebben met openbare voorzieningen, inrichting van openbare ruimte en/of wijziging van bestemmings- en inpassingsplannen. De werkgroep Herstructurering heeft zich geconcentreerd op deze opgaven.

Gelet op de kernelementen van Leefbaarheid, zoals in de inleiding is geformuleerd, heeft de werkgroep Herstructurering gekeken naar de herstructureringsopgaven die in de regio voorliggen. Ze heeft hiervoor nadrukkelijk en intensief contact gehad met de 9 gemeenten en maatschappelijke organisaties zoals woningcorporaties, MKB etc. uit het aardbevingsgebied. Zij zijn immers op voorhand de meest aangewezen partijen om te identificeren welke herstructureringsopgaven in het kader van leefbaarheid het meest dominant zijn en om een oplossing vragen.

Verschillen tussen gemeenten

De veranderende bevolkingssamenstelling leidt tot vraagstukken die raken aan de leefbaarheidsbegrippen uit de inleiding. In het aardbevingsgebied is te zien dat er verschillen zijn in de mate waarin deze problemen voorkomen.

- De terugloop van leerlingaantallen in het basisonderwijs is overal aan de orde. Er zijn gemeenten waar de oorspronkelijke basisscholen al zijn samengebracht in brede scholen. In andere gemeenten zijn processen van samenvoeging in gang gezet. Soms is het proces nog niet van start gegaan.
- Wat betreft de woningvoorraad zien we grote verschillen. In sommige gemeenten is hier geen enkel probleem. In andere gemeenten is er leegstand, verloedering en blijkt uit prognoses dat de leegstand met sprongen gaat toenemen, met een slechte invloed op de kwaliteit van de leefomgeving en op de leefbaarheid.
- Leegstand van maatschappelijk vastgoed is in bijna alle gemeenten een vraagstuk, al speelt het in de ene gemeente sterker of is het nieuwer, dan in de andere.
- Er zijn verschillen in centrumgebieden. In sommige centrumgebieden is leegstand van winkels groeiend, als gevolg van krimp van de bevolking en hierboven beschreven redenen. Die leegstand versterkt het beeld van teloorgang en blijkt negatief uit te pakken voor de door inwoners ervaren leefbaarheid. In andere gebieden is geen sprake van leegstand, maar blijkt het niet goed mogelijk om ooit geplande ontwikkeling af te maken, omdat ontwikkelaars ontbreken. Ook dan is er een vraag naar de herinrichting van delen van het centrumgebied.

Gerelateerd aan de demografische veranderingen kan de werkgroep stellen dat de gemeenten stuk voor stuk in een andere fase zitten van deze veranderingen met ook andere vraagstukken en opgaven wat betreft herstructurering.

2.1 Doelstellingen en criteria

Naast de inbreng van de gemeenten is het van belang om een set van meer objectieve doelstellingen en criteria te formuleren aan de hand waarvan bepaald kan worden of projecten voor (mede)financiering vanuit de aardbevingsgelden in aanmerking komen. Dit zorgt er deels voor dat goed verantwoord kan worden waarom bepaalde projecten gefinancierd worden maar zorgt er ook voor dat ook projecten vanuit andere initiatiefnemers in aanmerking kunnen komen voor (mede)financiering.

De doelstellingen en criteria zijn geformuleerd aan de hand van soortgelijke doelstellingen die in het kader van Woon- en leefbaarheidsplannen voor De Marne en de Eemsdelta al eerder verwoord zijn, aangevuld met specifieke input vanuit de werkgroep.

De volgende doelstellingen en criteria zijn geformuleerd.

Doelstellingen

Herstructureringsmaatregelen die in het kader van de aardbevingsgelden worden genomen, dienen in ieder geval één of meerdere van de volgende doelstellingen te dienen:

1. Versterken en verrijken van vitale gemeenschappen.
2. Herstructurering van voorzieningenstructuur: detailhandel, zorg, onderwijs die leidt tot kwalitatief goede voorzieningen die toekomstbestendig, duurzaam en aardbevingsbestendig zijn. Hier ligt een duidelijke relatie met de inrichting van de openbare ruimte.
3. Versterking van de kwaliteit van woning en woonomgeving (dit gebeurt ook in *spoor 2, waardevermeerdering* van het bestuursakkoord: schadeherstel, preventieve versterking, waardevermeerdering. Aandacht besteden aan de samenhang).
4. Oplossingen voor leegstand van maatschappelijk vastgoed, woningen en bedrijfstvastgoed (tegenaan verpaupering en behoud waarde onroerend goed), speciale aandacht voor erfgoed.
5. Versterken en aanpassen bereikbaarheid van voorzieningen voor de inwoners, zowel fysiek, met collectief vervoer als digitaal (hier ligt een link met de *economische agenda, spoor 4*).

Het ligt voor de hand dat er vele projecten of maatregelen te bedenken zijn die aan deze doelstellingen voldoen. Daarom is er een set van criteria die kunnen helpen bij het selecteren van de juiste projecten. Deze criteria kunnen partijen helpen bij het indienen van projecten voor financiering, maar helpt tevens de Dialoogtafel bij het selecteren hiervan.

Criteria bij het selecteren van projecten

1. Hoe groter een probleem is, of hoe urgenter een opgave zich openbaart, des te meer reden is er voor selectie van een project dat zich daarop richt;
2. Het project moet aannemelijk maken dat het bijdraagt aan het oplossen van het leefbaarheidsprobleem als gevolg van aardbevingen en/of bevolkingsdaling en dat het bijdraagt aan (minimaal) één van de vijf doelstellingen;
3. Wanneer het project bijdraagt aan meer dan een doelstelling, maakt het meer kans;
4. Er moet "schwung" komen in het gebied. Hoe duidelijker zichtbaar de meerwaarde van een project voor de omgeving is, hoe meer kans het maakt.

Aandachtpunten

De werkgroep is van mening dat bij het samenstellen van een samenhangend pakket aan projecten de volgende aspecten niet uit het oog verloren moeten worden.

- **Lange adem en toch snel resultaat:** Herstructurering is een zaak van lange adem: resultaat na 3-5 jaar voorbereiding komt vaak voor. Projecten die snel kunnen worden gemaakt, verdienen een plaats voorin de rij.
- **Langdurige leegstand van allerlei vastgoed** manifesteert zich bijna overal. Dit willen we onder de aandacht brengen, leegstand heeft echt effect op leefbaarheid.
- We willen aandacht voor het **koppelen** van de herstructureringsopgave van de woningvoorraad **met de maatregelen die in het kader van andere programma's van de Dialoogtafel** worden genomen, zoals schadeherstel, waardevermeerdering, preventief versterken (drieslag) van woningen. Verbinden waar meerwaarde ligt, naast elkaar uitvoeren waar het goed kan. De informatie over kwaliteit van de woningvoorraad, leegstand van woningen zijn (in ieder geval in de Eemsdelta / DEAL) beschikbaar op lokaal niveau.
- Speciale aandacht voor problematiek in de **goedkope particuliere koopvoorraad** is aan te bevelen. Dat vraagt om een forse en langjarige herstructurering op tal van plekken en is met een of enkele projecten niet voldoende geholpen.
- Hoe is de **verbinding** tussen projecten en de **achterban** waar die projecten voor bedoeld zijn? Het is van belang dat projecten daadwerkelijk gedragen worden door de gemeenschap/omgeving.
- Opgaven kunnen waar mogelijk verbonden worden met ambities op het gebied van **energie en digitale bereikbaarheid**.
- **Integrale benadering.** Als het gaat om herstructureringsopgaven is het van belang bij projecten een integrale benadering te kiezen waarbij oog is voor zoveel mogelijk met elkaar samenhangende herstructureringsonderdelen waarbij de ruimtelijke kwaliteit van het gebied met nadruk wordt meegenomen.

Met inachtneming van deze criteria is het mogelijk op korte termijn, maar ook de komende jaren, te komen tot selectie van de juiste maatregelen en projecten om de herstructureringsopgave die in de regio ligt mede vorm te geven.

2.2 Projecten

Op basis van de hierboven beschreven doelstellingen en criteria is onder de 9 gemeenten een inventarisatie gemaakt van mogelijke projecten. Elke gemeente heeft hierbij 3 projecten benoemd. Een volledig overzicht van al die projecten is in dit stadium nog niet zinvol. Wel zijn enkele eerste voorlopige conclusies getrokken door de werkgroep.

Wat duidelijk in de gesprekken met de gemeenten naar voren komt is dat alle gemeenten te maken hebben met herstructureringsopgaven, maar dat er ook grote verschillen zijn tussen de gemeenten als het gaat om achterliggende oorzaken en fasen waarin men zich bevindt. De leefbaarheid kan onder druk staan als gevolg van aardbevingsproblemen, maar ook als gevolg van bevolkingsafname, vergrijzing, afnemende detailhandel, dalende geboortes, economische situatie etc. Het is in de meeste gevallen niet exclusief aan te wijzen welke oorzaak primair is. Meestal gaat het om een combinatie van deze of andere oorzaken. Daarnaast is er een verschil tussen de fase waarin gemeenten zich bevinden om met deze leefbaarheidsproblemen om te gaan.

Krimp gemeenten in de Eemsdelta hebben redelijk vergevorderde plannen. Andere gemeenten zijn nog zoekende. Leefbaarheidsproblematiek is nog niet overal even urgent en wordt dan ook op verschillende wijze geïnterpreteerd.

Thema's die via veel projecten naar voren kwamen zijn de herstructurering van centrumgebieden, de aanpak van leegstand van woningen en gebouwen en rotte kiezen, de herstructurering van zorg en onderwijs en het versterken van de sociale cohesie.

Voorbeelden van projecten die genoemd worden zijn:

- **Appingedam: aanpak verkleining en versterking centrumgebied rond Cleveringaplein en Dijkstraat -West**

Deze opgave omvat een noodzakelijke concentratie van winkels in het kernwinkelgebied van Appingedam. Er is een groot overschot aan vierkante meters winkelruimte. Dit zet het kernwinkelgebied onder druk. Er is een programma ontwikkeld dat voorziet in verkleining van het kernwinkelgebied, functiewijziging van bronpunten, aanpassing van de inrichting van het winkelgebied en versterking van de relatie winkelgebied-water.

Naast dit samenhangend geheel van majeure ingrepen zijn ter completering voor het centrum de volgende projecten voorzien: verhuisaanpak vanuit aanloopstraten; professionalisering ondernemerschap; positionering en profilering binnenstedelijk product; citymarketing en evenementen; informatievoorziening.

- **De Marne: bijdrage aan herstructurering particuliere voorraad**

Het aandeel goedkope koopwoningen (m.n. goedkope gezinswoningen) in De Marne is te hoog voor de vraag van de toekomst. Bovendien kan men vaak niet 'oud worden' in dergelijke woningen omdat de karakteristieken van de woning dat onmogelijk maken (geen bad- en slaapkamer beneden, drempels etc.). Het is dus nodig dat de voorraad gezinswoningen in de goedkope koop "omgebouwd" kan worden tot leeftijdsbestendige woningen, waar in de toekomst wel vraag naar is. Investing in deze transitie van woningen zorgt er voor dat woning(eigenaren) deze gewenste transitie makkelijker kunnen maken, doordat financiering door banken makkelijker tot stand komt als er aanvullende cofinanciering is.

- **Slochteren: aanpak leegstand maatschappelijk vastgoed**

De betrokkenheid van inwoners bij de maatschappelijke voorzieningen is groot. Variërend van activiteiten op school tot volledig eigendom, exploitatie en beheer van dorpshuizen, jeugd- en sportaccommodaties. De opgave die er ligt is er een van functieverbreding, bereik van nieuwe doelgroepen, duurzaamheid en verbetering van exploitatie door verbreding. De plannen van de dorpen zijn uitgewerkt in de leefbaarheidsvisie. De plannen dragen bij aan het oplossen van (gedeeltelijke) leegstand van maatschappelijk vastgoed. Omdat eigendom, beheer en exploitatie in handen van inwoners is en blijft zijn de investeringen op lange termijn renderend. De bijdrage aan waardebehoud van het vastgoed is daarmee groot evenals de toename van de kwaliteit van de woonomgeving door goedlopende voorzieningen.

- **Winsum: brede scholen, oplossen herbestemming leegkomende schoolgebouwen**

De opgave is hier dat een herstructurering van onderwijsvoorzieningen noodzakelijk is. Er komen Brede Scholen in Winsum en Baflo. Het scholenbestand in de kleinere dorpen moet geherstructureerd worden en voor leegkomende schoolgebouwen moet herbestemming gevonden worden. Daarbij is de bereikbaarheid van onderwijsvoorzieningen voor basis- en voortgezet onderwijs van groot belang. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het opzetten van een vervoerssysteem voor basisschoolkinderen die naar andere dorpen moeten en de verbetering van de fietsverbinding Den Andel-Baflo t.b.v. Brede school in Baflo.

Bovenstaande voorbeelden zijn door de gemeenten zelf naar voren gebracht en hier samengevat. Deze projecten/aanpakken zijn nog niet langs de criteria van de beoordelingscommissie gelegd.

Keuze en beoordeling van projecten

De werkgroep stelt voor de hierboven beschreven doelstellingen en criteria vast te stellen als leidraad om projecten te selecteren en goed te keuren voor (mede)financiering vanuit de Dialoogtafel.

2.3 Verdeling onder herstructureringsprojecten

De werkgroep vindt het van belang dat alle gemeenten de mogelijkheid krijgen om via de Dialoogtafel te investeren in leefbaarheidsprojecten. Alleen op deze manier zijn we in staat breed draagvlak te verwerven onder alle inwoners van het aardbevingsgebied.

De werkgroep stelt voor deels een vast bedrag (60% van het beschikbare budget) per gemeente beschikbaar te stellen en daarnaast 40% van het budget naar rato van het aantal inwoners te reserveren. De werkgroep vindt het van belang te vermelden dat het geld voor een opgave in een gemeente alleen beschikbaar komt indien het ingediende project voldoet aan de criteria die hiervoor zijn opgesteld.

Dat komt uit op de volgende verdeling tot eind 2015:

Tabel: uitwerking scenario's financiële verdeling

Gemeente	Inwoners (CBS)	Bij verdeling 40% van per inwoner en rest per gemeenten		
		Naar rato deel	Vast deel	totaal
Winsum	13.781	273.040	400.000	673.040
Ten Boer	7.447	147.546	400.000	547.546
Slochteren	15.546	308.009	400.000	708.009
Loppersum	10.174	201.575	400.000	601.575
Eemsmond	15.864	314.310	400.000	714.310
Delfzijl	25.651	508.217	400.000	908.217
De Marne	10.208	202.249	400.000	602.249
Bedum	10.459	207.222	400.000	607.222
Appingedam	12.064	237.832	400.000	637.832
TOTAAL	121.134	2.400.000	3.600.000	6.000.000

Deze verdeling zorgt ervoor dat in alle gemeenten die behoren tot het aardbevingsgebied de weg in principe vrij is om belangrijke herstructureringsopgaven aan te pakken.

De werkgroep is van mening dat de verdeling van het budget in de tweede periode geheel op basis van inhoudelijke toetsing plaats zal moeten vinden. De tussenliggende tijd biedt immers voldoende mogelijkheden voor de verschillende partijen om goede plannen te ontwikkelen.

Besluitpunten Dialoogtafel:

- *Vaststellen van de doelstellingen en criteria voor het toewijzen van herstructureringsprojecten.*
- *Besluiten tot systematiek waarbij voor herstructureringsopgaven 60% gelijk gereserveerd wordt per gemeente, aangevuld met een verdeling naar rato van inwonersaantallen voor de overige 40%.*

Bijlage: Deelnemers aan de projectgroepen

Samenstelling Stuurgroep

Jacques Wallage (voorzitter)

5.1.2e (provincie Groningen)

5.1.2e (NMG)

5.1.2e 1.2e (LTO)

Henk Bakker (Gemeenten)

5.1.2e (NAM)

Rika Pot (Gemeenten)

5.1.2e (Veiligheidsregio Groningen)

5.1.2e (Groninger Dorpen)

Samenstelling werkgroep 1:

Rika Pot (voorzitter)

5.1.2e (provincie Groningen)

5.1.2e (Wierden en Borgen)

5.1.2e (Groninger Dorpen)

5.1.2e (GBB)

5.1.2e (Gemeenten)

5.1.2e 1.2e (5.1.2e)

5.1.2e (MKB Noord)

Inhoudelijke expertise: 5.1.2e

Samenstelling werkgroep 2:

5.1.2e (voorzitter)

5.1.2e (Groninger Dorpen)

5.1.2e (GBB)

5.1.2e (Gemeenten)

5.1.2e (NMG, tot 10 november)

5.1.2e (LTO)

5.1.2e 1.2e (Provincie Groningen, vanaf 10 november)

Inhoudelijke expertise: 5.1.2e (Erfgoedvereniging Heemschut)

5.1.2e (MKB Noord)

5.1.2e (Leader)

Samenstelling werkgroep 3:

5.1.2e (voorzitter)

5.1.2e (NAM)

5.1.2e 1.2e (NAM)

5.1.2e (GBB)

5.1.2e 1.2e (MKB-Noord)

5.1.2e (provincie Groningen)

5.1.2e (Groninger Dorpen)

5.1. 5.1.2e (Groninger Dorpen)

5.1.2e (Gemeenten)

5.1.2e (Gemeenten)

5.1.2e (projectleider Loket)